

Hanna Krzyżanowska

W sprawie wpisywania dóbr kultury do rejestru zabytków

Ochrona Zabytków 39/4 (155), 306-307

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W SPRAWIE WPISYWANIA DÓBR KULTURY DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Z zainteresowaniem przeczytałam obszerny artykuł Piotra Dobosza *Charakter prawny decyzji i zezwoleń w sprawach ochrony zabytków*, zamieszczony w numerze 3-4/1985 „Ochrony Zabytków”. Publikacje z dziedziny prawnej ochrony zabytków są bardzo potrzebne, bo wielość przepisów – i to nie tylko bezpośrednio dotyczących ochrony zabytków, lecz również innych zagadnień, ale mających punkty stykowe z tą problematyką – jest dla służby konserwatorskiej prawdziwym utrapieniem.

Nie zamierzam wypowiadać się szerzej na temat prawnych aspektów ochrony zabytków. Jestem historykiem sztuki, a nie prawnikiem. Czuję się jednak w obowiązku napisać krótką informację na temat spraw formalnych związanych z wpisywaniem dóbr kultury do rejestru zabytków, bowiem wspólnie z Danutą Jaskanis (która również nie jest prawnikiem, lecz archeologiem) zajęłam się ich uporządkowaniem.

Od kilku lat obie pracujemy w Ośrodku Dokumentacji Zabytków i z racji wykonywanego zawodu mamy częste i liczne kontakty z wojewódzkimi biurami dokumentacji zabytków. Biura, jak wiadomo, obsługują również wojewódzkich konserwatorów zabytków. Wykonują m.in. wszystkie czynności konieczne do tego, aby dany obiekt wpisać do rejestru. Kopie decyzji o wpisaniu dóbr kultury do rejestru są przesyłane do Ośrodka Dokumentacji Zabytków, gdzie znajduje się Centralny Rejestr Zabytków. Zarówno kopie tych decyzji, jak i liczne pytania i prośby o radę ze strony biur, dowodzą, że ta podstawowa w działalności konserwatorskiej dziedzina jest kompletnie zaniedbana i nie sterowana centralnie. Brak opieki nad nowymi urzędami konserwatorskimi powstałymi w wyniku reformy administracyjnej kraju w 1975 r., brak instrukcji w sprawie zasad i trybu przekazywania dokumentacji nowym placówkom, a także prowadzenie zasadniczych spraw – to główne przyczyny narastających z biegiem lat nieprawidłowości. Z rejestru zabytków starych województw zostały „wyprowadzone” całe duże partie pozycji – i to oczywiście „wyrwkowo”, ale zgodnie z nowym podziałem terytorialnym. Nowe urzędy otrzymały pliki decyzji „wyrwanych z kontekstu”, a więc z różną – przypadkową z ich punktu widzenia – numeracją (czasem powodowało to dublowanie się numerów), różnie opracowane. Ponadto już dawno wyczerpały się jednolite, wzorcowe blankiety decyzji, a niektóre akty prawne uległy nowelizacji (np. kpa w 1980 r.).

W tej sytuacji wojewódzcy konserwatorzy zabytków radzili sobie, jak umieli – na ogół każdy inaczej. Stąd rozbieżności zarówno w treści i układzie decyzji oraz sposobach wpisywania do ksiąg rejestru, jak też wykonywania wszelkich innych czynności związanych z wpisywaniem do rejestru.

Do najczęściej występujących nieprawidłowości zaliczyć można m.in. dwu-, a nawet trzykrotne wpisywanie tego samego obiektu do rejestru (za każdym razem z innym numerem i inną datą), a do podstawowych różnic:

- treść i układ decyzji,
- podstawa prawna (powoływanie się na różne artykuły ustawy o ochronie dóbr kultury i o muzeach oraz kpa),
- zasady numeracji,
- uzasadnienia (od bardzo lakonicznych do bardzo rozbudowanych),
- treść załączonego pouczenia o skutkach wpisu do rejestru zabytków, choć przytacza się w nich odpowiednie fragmenty ustawy.

Przy porządkowaniu spraw formalnych związanych z procedurą uznawania obiektu za zabytek wyłoniło się wiele trudności i to nie tylko natury formalno-prawnej. W końcu, korzystając z konsultacji prawnej Aleksandra Żółkiewskiego, opracowaliśmy informator *Wpisywanie dóbr kultury do rejestru zabytków*, który został opublikowany i wraz z pismem przewodnim Generalnego Konserwatora Zabytków rozesłany w kwietniu 1986 r. do konserwatorów wojewódzkich.

Informator zawiera wstęp i sześć rozdziałów: uwagi ogólne, czynności poprzedzające wpisanie obiektu do rejestru, czynności związane z wpisaniem obiektu do rejestru, czynności po wpisaniu obiektu do rejestru, przypomnienie o wpisie w formie wypisu z rejestru, skreślenie zabytku z rejestru. A także osiem wzorów: 1) zawiadomienia o wszczęciu postępowania, 2) blankietu zwrotnego potwierdzenia odbioru, 3) pouczenia w sprawie prowadzenia rejestru zabytków nieruchomości, 4) pouczenia w sprawie rejestru zabytków ruchomych, 5) formularza decyzji o wpisaniu dobra kultury do rejestru zabytków, 6) pouczenia o skutkach wpisu do rejestru zabytków nieruchomości, 7) pouczenia o skutkach wpisu do rejestru zabytków ruchomych, 8) wystąpienia do Państwowego Biura Notarialnego.

Piotr Dobosz dla zilustrowania swych wywodów posłużył się dwoma spośród licznych wariantów decyzji o wpisywaniu dóbr kultury do rejestru. Ponieważ publikacja w „Ochronie Zabytków” może sugerować, że są to wzory obowiązujące, przedstawiam poniżej wzór, który zgodnie z informatorem powinien być obecnie stosowany i jest dla służby konserwatorskiej obowiązujący.

Hanna Krzyżanowska
Ośrodek Dokumentacji Zabytków

ON THE RECORDING OF EXAMPLES OF CULTURAL PROPERTY INTO MONUMENTS' REGISTER

Formal procedure associated with recognizing a given structure to be a historic monument has been carried out in a non-uniform and often an incorrect way. There have been no standard documentation forms. The Centre for Monuments' Documentation has worked out necessary draft

decisions on the recording of examples of cultural property into a monuments' register. They have been published and in 1986 they were sent to voivodship monuments' conservators.

L.dz.
Nr rejestru zabytków

D E C Y Z J A

w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków

Na podstawie art. 5 pkt ..., art. 8 ust. 1 pkt 2 i art. 14 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz.U. Nr 10, poz. 48 i z 1983 r. Nr 38, poz. 173) oraz art. 104 kpa, w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu, na wniosek *

o r z e k a m:

wpisać do rejestru zabytków województwa pod numerem rejestru
następujące dobro(a) kultury:

w granicach **

* niepotrzebne skreślić
** dotyczy zabytków nieruchomości

Uzasadnienie

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom – na podstawie art. 127 § 1 i art. 129 § 1 i § 2 kpa – odwołanie do Ministra Kultury i Sztuki w terminie 14 dni od jej doręczenia, za moim pośrednictwem.

(podpis i pieczęć WKZ)

Załączniki:

Otrzymują:

Do wiadomości:

Ponadto, po rubryce „w granicach”, w wolnym miejscu przeznaczonym do tego zapisu, można wpisać – o ile wojewódzki konserwator zabytków uzna to za potrzebne: „Decyzji niniejszej nadaje się na podstawie art. 108 § 1 kpa rygor natychmiastowej wykonalności, ponieważ jest to niezbędne

ze względu na zabezpieczenie interesu społecznego przez objęcie ochroną dobra kultury w rozumieniu art. 2 i 5 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz. U. Nr 10, poz. 48).”